

PHẦN II: PHÁT TRIỂN VỐN TÀI LIỆU

CÔNG TÁC BỔ SUNG-TRAO ĐỔI - THÀNH TỰU VÀ KINH NGHIỆM SAU 5 NĂM HOẠT ĐỘNG

ThS Trần Thị Phương
Phòng Bổ Sung- Trao Đổi

1. Mở đầu:

Cùng với sự ra đời của Trung tâm Thông tin-Thư viện, ĐHQGHN, Phòng Bổ sung-Trao đổi được thành lập và chính thức đi vào hoạt động từ ngày 1/6/1997.

1.1. Về tổ chức:

Phòng gồm 6 người, là những cán bộ có kinh nghiệm trong công tác bổ sung của ba thư viện thành viên hợp thành có trình độ nghiệp vụ và ngoại ngữ tương đối tốt.

1.2. Thuận lợi-Khó khăn:

- Thuận lợi cơ bản là phòng tập hợp được đội ngũ cán bộ giàu kinh nghiệm, nhiệt tình trong công việc, mỗi người đều nắm tương đối chắc về cơ cấu và nội dung của bộ sưu tập tài liệu trong các kho sách của Trung tâm và các qui trình thao tác nghiệp vụ, có sự chỉ đạo rất sát sao của BGD trong các công việc cụ thể của mình.

- Trung tâm TT-TV, ĐHQGHN là một mô hình thư viện có một hệ thống kho phục vụ ở nhiều địa điểm khác nhau, phục vụ cán bộ và học sinh thuộc nhiều trường thành viên và khoa trực thuộc của ĐHQGHN. Theo đó, bổ sung và xử lý kỹ thuật tập trung là một mô hình tương đối mới trong hệ thống thư viện nói chung, trong hệ thống thư viện đại học nói riêng. Bổ sung tập trung giúp Trung tâm phát huy được hiệu quả sử dụng nguồn kinh phí, làm cho nguồn tài liệu được phong phú và hoàn thiện hơn. Tuy nhiên, do diện bổ sung rộng, đội ngũ các bộ mỏng, nên việc theo sát nhu cầu tài liệu của tất cả các khoa, các trường, các trung tâm nghiên cứu còn gặp khó khăn.

2. Thực trạng hoạt động bổ sung - trao đổi:

Phòng Bổ sung-Trao đổi có chức năng bổ sung và trao đổi tài liệu phục vụ toàn bộ nhu cầu giảng dạy, học tập và nghiên cứu của cán bộ, giáo viên và sinh viên trong toàn ĐHQGHN, phân chia và xử lý các biệt tài liệu sau khi mua về. Nhiệm vụ này đặt ra một yêu cầu rất lớn cho công tác bổ sung tài liệu: đảm bảo số lượng tài liệu về giáo khoa, giáo trình, tài liệu tham khảo, tài liệu tra cứu phù hợp với tính chất đa ngành, đa lĩnh vực, đào tạo chất lượng cao của ĐHQGHN.

2.1 Bổ sung:

Hiện nay, cùng với sự phát triển như vũ bão của khoa học, kỹ thuật, công nghệ, và sự bùng nổ của thông tin, là sự phát triển nhanh chóng của ngành xuất bản trong nước và trên thế giới. Loại hình tài liệu cũng rất phong phú và đa dạng: tài liệu in ấn, tài liệu nghe nhìn, đĩa CD-ROM, các cơ sở dữ liệu trực tuyến và phi trực tuyến, v...v. Nắm bắt và bổ sung đầy đủ các tài liệu, phù hợp và đầy đủ về nội dung, đa dạng về hình thức, vừa đảm bảo nhu cầu phục vụ trước mắt, vừa tính đến sự tiện dụng và nhu cầu hiện đại hoá, là một thách thức lớn đối với người làm công tác bổ sung. Thách thức này nằm ở khả năng nắm bắt thông tin của cán bộ, ở nguồn kinh phí có hạn đối lập với nhu cầu vô cùng lớn, ở sự biến đổi và cập nhật nhanh chóng của các nguồn tin, v...v.

Để nắm được nhu cầu về tài liệu cần bổ sung, phòng đã thực hiện đồng thời nhiều biện pháp khác nhau:

- Phân công cán bộ chủ động bám sát chương trình đào tạo của các trường đại học thành viên, và các khoa trực thuộc, phòng cũng thường xuyên liên hệ để xin ý kiến của các trường, các khoa về nhu cầu bổ sung tài liệu, đặc biệt là đối với tài liệu tiếng nước ngoài.

- Theo dõi sát sao nhu cầu tài liệu của SV và cán bộ tại các phòng phục vụ của Trung tâm, đặc biệt là nhu cầu về giáo khoa, giáo trình.

- Tham khảo trực tiếp ý kiến của bạn đọc sinh viên và chuyên gia thuộc các lĩnh vực khoa học khác nhau...

Trên cơ sở nhu cầu tài liệu đã có, và nguồn kinh phí thực tế, phòng đã lên hệ với nhiều nhà xuất bản, nhiều trung tâm phát hành trên địa bàn Hà nội và các địa phương khác trong nước, các nhà xuất bản và phân phối ở nước ngoài để lên kế hoạch và đặt mua tài liệu. Nhiều nhà xuất bản, nhiều trung tâm phát hành trong và ngoài nước đã trở thành bạn hàng quen thuộc của Trung tâm: NXB Chính trị Quốc gia, NXB KHKH, NXB GD, Tổng công ty phát sách Trung ương, Tổng công ty phát hành sách Hà nội, Cambridge University Press, Oxford University Press, McGrawhill, InfoAccess, v...v.đặc biệt, NXB ĐHQG đã là nguồn cung cấp chủ yếu các tài liệu giáo khoa, giáo trình cho Trung tâm.

2.2 Trao đổi:

Nguồn tài liệu nhận được từ công tác trao đổi, tặng biếu đã làm tăng đáng kể số lượng và chất lượng kho tài liệu của Trung tâm, góp phần không nhỏ nâng cao chất lượng đào tạo và nghiên cứu của ĐHQGHN. Về cơ bản, hiện nay, ta **nhận** là chủ yếu, và chỉ **trao** một phần rất nhỏ. Trung tâm có quan hệ trao đổi với nhiều tổ chức, các nhân trong và ngoài nước (Hawaii, Library of Congress - Mỹ; ANU Library, Australian National Library - Australia, nhiều tổ chức và cá nhân ở Nhật, Hàn quốc, ý; một số tổ chức quốc tế và các Đại sứ quán ở Hà nội: Hội đồng Anh, Phòng Thông tin ĐSQ Hoa kỳ, the Asia Foundation, TV Gót, v...v. Có được sự hợp tác của nhiều cơ quan, cá nhân trong và ngoài nước trong lĩnh vực tặng biếu tài liệu, một phần do vai trò, vị trí của ĐHQGHN, mặt khác, do khả năng tổ chức để sử dụng hiệu quả nguồn tài liệu này của

Trung tâm. Đặc biệt, Trung tâm đã hợp tác với tổ chức Quỹ Châu Á (The Asia Foundation) và Thư viện Quốc gia Việt nam, làm đầu mối phân phối sách của tổ chức này cho khu vực thư viện các trường đại học.

2.3. Các kết quả đã đạt được:

* Qua năm năm hoạt động, phòng luôn luôn hoàn thành kế hoạch ngân sách bổ sung của các năm.

* Về cơ bản, nhu cầu giáo trình của sinh viên ở giai đoạn đầu đã được đảm bảo, đặc biệt là sau khi phòng hoàn thành kế hoạch bổ sung 500 triệu đồng VN để tăng cường nguồn giáo trình của NXB ĐHQG. Các giáo trình cho giai đoạn trên đang được tiếp tục bổ sung.

* Nguồn tài liệu tiếng nước ngoài được chú ý tăng cường. Với trên 30 tên tạp chí tiếng Anh, tiếng Nga, tiếng Trung Quốc cho thư viện ĐH Ngoại ngữ, 5 đầu báo, tạp chí nước ngoài khác cho khoa học XHNV và KHTN, trong năm 2002, số lượng báo, tạp chí nước ngoài sẽ được tăng đáng kể:... đầu báo, tạp chí cho tất cả các ngành: KHTN, KHXXNV, Ngoại ngữ, Công nghệ, Kinh tế, Luật, do việc thực hiện dự án Giáo dục Đại học (GDĐH). Từ năm 1997-2000, đã bổ sung gần 600 cuốn sách nước ngoài các loại, về tất cả các lĩnh vực khoa học, đáng kể nhất là trên 200 cuốn sách tiếng Anh phục vụ việc viết giáo trình của trường ĐH KHTN. Năm 2001, với việc thực hiện dự án GDĐH, số lượng tài liệu tiếng nước ngoài bổ sung thêm sẽ là trên 300 cuốn. Việc bổ sung tài liệu từ nước ngoài đòi hỏi phải có những tính toán hết sức hợp lý, và lựa chọn kỹ càng, vì số tiền bỏ ra thì lớn, mà số lượng đo đếm chẳng được là bao. Nhưng chúng ta sẽ không thể có được kho tài nguyên tốt, nếu không bổ sung tài liệu tiếng nước ngoài.

* Từng bước đa dạng hoá loại hình tài liệu: cùng với các tài liệu in ấn, phòng đã chú trọng phát triển nguồn tài liệu không in ấn: băng hình, băng tiếng, đĩa CD. Đặc biệt, đã bổ sung 6 cơ sở dữ liệu trên đĩa CD-ROM chứa đựng thông tin của hàng ngàn tạp chí khoa học, được cập nhật thông tin hàng tháng, hàng quý, giúp sinh viên và cán bộ nghiên cứu có được những thông tin cập nhật về ngành khoa học mà mình quan tâm. Cùng với sự phát triển của công nghệ thông tin và việc tăng cường nguồn kinh phí, việc đặt mua một vài CSDL trên mạng (online) sẽ giúp SV và cán bộ nghiên cứu của ĐHQG có được những nguồn tin được cập nhật nhanh nhất, có giá trị nhất cho nhu cầu học tập và nghiên cứu của mình.

* Trong điều kiện kinh phí hạn hẹp, tăng cường số lượng đầu sách, rút số bản cho mỗi loại đảm bảo có một kho tài liệu phong phú và đa dạng về nội dung, phù hợp với một ĐHQG đa ngành, đa lĩnh vực, chất lượng cao.

* Xây dựng hệ thống đăng ký cá biệt tài liệu, củng cố và hoàn thiện phương thức tổ chức kho sách phù hợp với một Trung tâm TT-TV với hệ thống các thư viện thành viên nằm ở nhiều khu vực, bổ sung và phục vụ nhiều ngành khoa học khác nhau, đảm bảo cho sinh viên dễ hiểu, dễ sử dụng trong việc tra tìm tài liệu.

* Ngoài số lượng tài liệu mua bằng ngân sách, Phòng đã nhận được số lượng đáng kể các tài liệu từ nguồn tặng biếu

- Chỉ riêng số sách nhận từ Asia Foundation năm 2001 là: 1700c tương đương giá trị tiền là: 39746 USD

* Hợp tác bổ sung với các thư viện lớn tại khu vực Hà nội, sao chụp trên 60 đầu tạp chí tiếng nước ngoài, tiết kiệm đáng kể cho ngân sách Trung tâm.

* Từ khi thành lập, phòng đã làm các thủ tục mua, đã mua, và đăng ký số lượng tài liệu rất lớn:

Sách tiếng Việt:	11.936 loại	153.064 cuốn
Sách tiếng nước ngoài:	1.902 loại	5.557 cuốn
Báo, tạp chí tiếng Việt:	180 loại	
Báo, tạp chí tiếng nước ngoài:	40 loại	
Băng hình, băng tiếng, đĩa CD	355 loại	452 bản
Cơ sở dữ liệu:	6 loại	72 bản

* Nhận lưu chiếu các xuất bản phẩm của NXB ĐHQGHN và luận văn, luận án thạc sỹ, tiến sỹ bảo vệ tại ĐHQGHN.

3. Kết luận:

3.1. Những tồn tại:

Việc liên hệ với các trường, các khoa, các đơn vị nghiên cứu chưa được làm thường xuyên, do vậy, có lúc còn bỏ sót những tài liệu cần bổ sung

Chưa xây dựng được một đội ngũ cộng tác viên trong công tác bổ sung tài liệu.

Công tác thanh lý tài liệu chưa được quan tâm đúng mức.

Số lượng luận án Thạc sỹ, Tiến sỹ được bảo vệ tại ĐHQG được thu về Trung tâm có tỷ lệ rất thấp.

3.2. Một vài kiến nghị:

Tăng ngân sách bổ sung

Có chính sách phối hợp chặt chẽ hơn nữa giữa Trung tâm với các trường thành viên, các khoa trực thuộc trong công tác tìm hiểu và cung cấp thông tin về nhu cầu tài liệu.

Kiến nghị với Ban Đào tạo ĐHQG HN, xây dựng một qui chế bắt buộc nộp luận án Thạc sỹ, Tiến sỹ được bảo vệ tại ĐHQGHN và cán bộ của ĐHQGHN bảo vệ ở các nơi khác.